

Adama Zizien
Univerzitní knihovna – Liberec

Zpráva z dvouměsíční stáže ve Francii

Moje stáž v BPI (Bibliothèque publique d'information), která je součástí Centra Georgette Pompidoua, trvala od 2. září do 2. listopadu 2007.

Uvítání bylo podle očekávání na výborné úrovni. Paní Emmanuelle Suné z oddělení mezinárodních vztahů, která má stáže na starosti, mě už brzo ráno (a tedy bez zpoždění) v doprovodu šoféra přivítala na mezinárodním autobusovém nádraží Gallieni. Ubytovali mě v Cité universitaire (univerzitním městečku), které se nachází ve 14. pařížském obvodu. Apartmán byl vedle bulváru Jordan a blízko stanice RER B, což pro mě bylo výhodné umístění z hlediska dostupnosti z/do centra Paříže a z/do práce. Toto místo bylo pečlivě vybráno tak, aby splnilo má očekávání. Poskytovalo další výhody – na místě se nacházely dva velké parky, kulturní zařízení (knihovna, divadlo), menza, sportovní zařízení i několik nákupních středisek. Byl jsem ubytován přímo v rezidenci Victor Lyon, která je společně s dvěma dalšími (Honorat a Garric) rezervována výlučně pro krátkodobé pobyty s délkou trvání maximálně 6 měsíců. Ředitelem byl pan Iliosky, což je mimochodem také univerzitní profesor. Ten v rámci mého dvouměsíčního pobytu organizoval dvě setkání a uspořádal dvě koktejl-party, jejichž cílem bylo seznámit studenty, aby věděli, odtud pocházejí, co kdo studuje, jakou má specializaci a mohli se spolu bavit po profesní stránce. Ti, kteří měli sebemenší potíže s francouzštinou, mohli za ním jít a dostali potřebnou pomoc. Zároveň jsem měl možnost se sejit s krajany, kteří byli na studiích v rámci programu Erasmus. Z pobytu na kolejích jsem měl dobrý dojem.. Hned první den mého pobytu jsme také společně s Emmanuelle zařídili mou síťovou jízdenku a kartu do menzy. A tak tedy pěkně začala má stáž.

Už před odjezdem do Paříže jsem věděl, že pro mne ve Francii neexistují žádné bariéry, ani kulturní, jazykové nebo ve způsobu myšlení. Moje frankofonní příslušnost neznamena jen planý výraz; je to obraz mé jazykové úrovně ve francouzštině, ale také obraz sdílení společných hodnot – jako umění dělat věci, poskytovat služby pro lidi. Taková úvaha mě vede k zamyšlení nad úlohou knihovníka v ČR a konkrétně v mé liberecké knihovně, kde dodnes převládá knihovník jako kancelářská krysa, která neumí nic jiného než dávat knihy do počítače a žárlivě je chránit před půjčováním.

V BPI jsem se setkal s celým týmem knihovníků, kteří měli za hlavní cíl doprovodit, orientovat, pomoci a poskytnout služby uživatelům. Dokázali ihned rozeznat nového čtenáře a podat mu potřebné informace. Nebrání se kritikům a

dělají vše pro zlepšení kvality služeb. Týdenně zpracovávají testy speciálně pro to, aby se dozvěděli názory uživatelů na poskytované služby. V ČR znám knihovnu, kde celá léta nebyl žádný dotazník pro uživatele, kde protesty čtenářů proti některým opatřením knihovny byly podivným způsobem promlčeny, kde vedení knihovny nemusí prokázat žádný „contrat de performance“ (smlouva o výkonu), kde se zaměstnavatel nezajímá o úroveň služeb atd. Jaké je tedy srovnání některých českých a francouzských knihoven?

Cílem každé stáže může být řada věcí. Mým cílem bylo zúčastnit se výměny knihovníků, konfrontovat zkušenosti a porovnat praktické fungování. Má stáž byla dále podmíněna vybraným projektem, který zahrnoval několik etap. Mým úkolem bylo vytvořit českou verzi mnohojazyčného knihovnického průvodce s indexem, který je založen na frázích potřebných ve službách, a přeložit informační leták BPI. Cílem bylo, aby i českému čtenáři byly poskytnuty služby v češtině, a to bez ohledu na to, kolik těchto čtenářů bude.

Druhý den, tj. 3. září, už jsem byl pracovně činný. Můj program byl rozdělen do čtyř částí:

1. všeobecné školení
2. projekt mnohojazyčného knihovnického průvodce
3. práce ve službách
4. návštěvy jiných knihoven.

K prvnímu bodu programu musím napsat, že jsem měl nebyvalé štěstí (jak uznali i sami mí kolegové), že jsem svou stáž začal ve stejném období jako noví zaměstnanci BPI. Tato výhoda se projevila hned v následujících dnech! Všichni mě přijali za člena kolektivu a celé náročné 15-ti denní školení nám rychle uteklo. Jako první nám přednášel ředitel BPI pan Thierry Grognet, který svou funkci zastává od února roku 2006. Nastínil nám obecnou orientaci knihovny a její budoucí záměry. Obdivuji a budu obdivovat hierarchii, která existuje jak ve francouzském knihovnictví, tak i ve Francii obecně. Je obrazem respektu k oboru jako takovému. Ten, kdo studoval, je tak brán; má respekt a prostor pro výkon práce, kterou studoval; má lepší profesní postavení. V ČR je tomu naopak. Lidé dodnes zastávají funkce podle toho, jak vypadají. V přednáškách pokračovali šéfové různých sekcí, výklady byly vyčerpávající a moc zajímavé. Tak jsme se dozvěděli mnoho, i když jen teoreticky, o všech odděleních BPI.

Můj osobní projekt – bod dva – „projekt mnohojazyčného knihovnického průvodce“ – spočíval v překladu stručných vět (s indexem), které už existují ve francouzštině, němčině, angličtině a španělštině. Jsou obecného charakteru a slouží k uvítání, prezentaci služeb, navázání kontaktu se čtenářem a měly by být použitelné ve všech informačních službách. Nyní budou nabídnuty dalším institucím a mohou být použity i v jiných pařížských veřejných knihovnách.

Tento plán je dlouhodobý, protože jazyky zde znamenají mnoho. Přeložil jsem také leták o BPI, který byl koncipován jen pro účely BPI.

Každý den jsem dále také pracoval ve službách pro veřejnost v oddělení Autoformation (samovzdělávání), a to od 14 do 17 hod. Právě tato činnost mě lákala do BPI. Jedná se o moderní a perfektně vybavený servis s ročním rozpočtem 130 000 Eur (z toho 53 000 je určeno na e-learning). Pracují zde 2 skladníci, 4 specializovaní knihovníci a 6 knihovníků. (Zase ta hierarchie. Zde z odborného knihovníka nikdo neudělá skladníka a ani z člověka bez knihovnického vzdělání se nestane vedoucí služeb nebo katalogizace – jak to znám z mé liberecké knihovny.) Oddělení poskytuje 120 studijních boxů (z toho 84 s PC, 18 se speciálními audio přístroji, 18 s audio/CD-DVD přístroji a PC určenými pro OPAC. Zde se jakýkoli čtenář (i bezdomovec) může naučit 145 jazyků s pomocí audio kazet, CD-ROMů, DVD nebo se podívat na filmy v původním znění a nebo sledovat světové televizní stanice. Tento aspekt je pro mne nesmírně důležitý. Ukazuje, jaké je a může být poslání knihoven ve Francii. Fond oddělení zahrnuje jazykové učebnice a příručky, pedagogické dokumenty, filmy v různých jazycích atd. Cílem poskytování služeb je to, aby byl čtenář spokojen a aby se znovu a znovu do knihovny vracel.

Velice mne fascinovalo nasazení lidí - jednak odborných knihovníků, ale také brigádníků u všech pultů - u kterých je nabídka služeb tak vysoká, se snahou, aby čtenář dlouho nečekal.

V rámci svého pobytu jsem měl v programu návštěvy dalších knihoven. Byly to:

- městská knihovna „Bibliothèque Buffon“ – tam byla má pozornost věnována oddělení specializovanému na knihy a vydavatelství.
- specializovaná městská hudební knihovna „Bibliothèque musicale de Paris“, která sídlí přímo ve Forum des Halles a je organizační součástí BnF. Jsou v ní zachovány důležité historické hudební dokumenty, jako např. 78 tours, 35 tours a různé další hudební partitury.
- Národní knihovna - site Richelieu. Tento historický skvost nyní čeká na úpravu a změnu svého poslání,
- Mediatéka „Coeur de Ville de Vincennes“, moderní knihovna (sloužící jako centrála, která má pobočky) tvořená centrální částí a pobočkami. Její zvláštnost spočívá v tom, že leží mimo pařížské obvody. <http://biblio.vincennes.fr/portail/>
- Mediatéka de la Cité des Sciences, knihovna zajímavá jak z hlediska poslání, tak i aktivit pro veřejnost. Líbila se mi oddělení Carrefour numerique, Cité des métiers a Cité de la santé. <http://www.cite-des-sciences.fr>.
- „Bibliothèque interuniversitaire de la Sorbonne“; jedná se o další slavnou a historickou knihovnu, jež se podle vyjádření našeho průvodce potýká

s prostorovými problémy a navazujícími problémy se zabezpečením fondů; zde jsem se zúčastnil procesu oprav starých knih v knihařské dílně. <http://www.bibliotheque.sorbonne.fr>

- Mediatéka Muzea Quai Branly – moderní knihovna specializovaná na etnologii, která je součástí muzea moderního umění. Zde jsem shlédl expozice o africkém umění a obdivoval jsem všechny vystavené exponáty, současně jsem však byl smutný z toho, že jsou pryč z jejich původních zemí, z toho, jak jsou spjaté s jejich minulostí a jejich náboženstvím. <http://www.quaibrantly.fr>

Celkový dojem ze stáže je ten, že můj pobyt proběhl bez problémů. Doba byla natolik krátká, že jsem neměl mnoho času prohlížet si krásy Paříže a okolí.

Rád bych poděkoval SKIPu, Frankofonnímu klubu a jeho předsedkyni PhDr. Jarmile Burgetové a tajemnici PhDr. Anně Machové. Můj velký dík také patří paní Ině Pouant z Francouzského institutu v Praze za její podporu. Je mi jen líto, že jsem nenašel větší pochopení ve své mateřské organizaci, ačkoli se jednalo o možnost navázání širší mezinárodní spolupráce.